

FEATURES OF THE FORMATION OF ECOLOGICAL CULTURE IN A CHILD OF PRIMARY SCHOOL AGE

Bovanova Umida Abduvahabovna

(Teacher of the Denau Institute of Entrepreneurship and Pedagogy, independent researcher)

Email: umidabovanova@gmail.com

Phone number: +998978104727

Introduction: Ecological culture is the culture of all kinds of human activities related to the knowledge, development and transformation of nature; knowledge and understanding of environmental norms, understanding of the need to implement them, the formation of a sense of civic responsibility for the fate of nature, the direct participation in the development and implementation of environmental measures. As the head of our state Sh. Mirziyayev noted, "The most important issue is to raise the ecological culture of the population. ... This can be achieved in the hearts of the younger generation by cultivating a love for mother nature, a sense of belonging to it. Acquisition of ecological culture should begin in childhood, as well as mastering the rules of general culture.

BOSHLANG'ICH MAKTAB YOSHIDAGI BOLADA EKOLOGIK MADANIYATNI SHAKLLANTIRISH XUSUSIYATLARI

Bovanova Umida Abduvahabovna

(Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti o'qituvchisi mustaqil izlanuvchi)

Elektron pochta: umidabovanova@gmail.com

Telefon nomer: +998978104727

Kirish

Ekologik madaniyat - tabiatni bilish, rivojlantirish va o'zgartirish bilan bog'liq bo'lgan, inson faoliyatining barcha turlarining madaniyati; ekologik me'yorlarni bilish va tushunish, ularni amalga oshirish zarurligini anglash, tabiat taqdiri uchun fuqarolik javobgarlik hissini shakllantirish, ekologik tadbirlarni ishlab chiqish va ularni amalga oshirishda bevosita ishtirok etishdan iborat. Davlatimiz rahbari Sh.Mirziyayev tomonidan ta'kidlab o'tilganidek, "Eng muhim masala –aholining ekologik madaniyatini oshirish haqida jiddiy bosh qotirishimiz zarur.bunga yosh avlod qalbida ona tabiatga mehr-

muhabbat, unga daxidorlik hissini tarbiyalash orqali erishish mumkin". Ekologik madaniyatni egallash bolalikdan, shu bilan birga umumiy madaniyat qoidalarini o'zlashtirish bilan boshlanishi kerak.

Ekologik madaniyat maktab o'quvchilarni tabiatga muhabbat, atrof-muhitni muhofaza qilish ruhida tarbiyalashga mo'ljallangan. Boshlang'ich maktab - atrof-muhit madaniyati, ekologik fikrlash, ekologik bilimlarni o'zlashtirishning boshlang'ich bo'g'ini. Bola 1-sinfga keladi. U hali ham barqaror qarashlar, e'tiqodlar, qiziqishlar shakllantirmagan. Shuning uchun o'qituvchining vazifasi har bir o'quvchining tafakkuri va ekologik madaniyatini shakllantirish, yosh avlodni tabiat qonunlariga muvofiq yashashga o'rgatish zarur.

Ekologik ta'lim faol, qiziqarli, oqilona, iloji boricha hayotga yaqin bo'lishi kerak va materialda bolalar to'g'ri idrok etadigan aqliy ma'lumotlarning ochko'zligi bo'lmasligi kerak. V.A.Suxomlinskiy tabiatning o'zi rivojlanmaydi va tarbiyalanmaydi, deb ta'kidladi. Bolani u bilan yolg'iz tashlab, u atrof-muhitning ta'siri ostida u oqilona, bchuqur axloqiy, yomonliklarga yarashmaydigan bo'lib qolishiga umid yo'q. Faqat tabiat bilan faol o'zaro aloqa eng yaxshi insoniy fazilatlarini rivojlantirishga qodir. Boshlang'ich sinf o'quvchisining ekologik madaniyati quyidagilarni o'z ichiga oladi: uning tarkibiy qismi sifatida tabiat va inson ongidagi munosabatlarni bilish atrof-muhitni muhofaza qilish zarurligini tushunish ko'nikmalar tabiatga ijobiy ta'sir ko'rsatadi tabiatning estetik qiymatini tushunish atrof-muhitga zarar etkazadigan bolalarga nisbatan salbiy munosabat. Har bir insonning tabiatga ongli va ehtiyotkorlik bilan munosabatda bo'lishi, bolalikdan boshlab shakllanishi kerak bo'lgan ekologik madaniyat, keng ekologik bilimlar mavjud bo'lgandagina mumkin. Ekologik me'yorlar, tabiatning rivojlanish qonuniyatlarini bilish, hayvonlar, o'simliklarning sirli olami bilan tanishish, ularning xatti-harakatlari, hayotlarida yuzaga keladigan muammolar, ko'pincha odamning aybi bilan har kimga tabiatning kelajagi uchun shaxsiy javobgarlikni his qilish imkoniyatini beradi. Atrof-muhit madaniyati, ta'limining maqsadi tabiiy atrof-muhitga mas'uliyatli munosabatda bo'lish uchun asos yaratadigan ilmiy bilimlar, qarashlar, e'tiqodlar tizimini shakllantirishdir. Ekologik ta'limning muvaffaqiyati ko'pgina pedagogik talablarni hisobga olishga bog'liq. Ekologik ta'lim talablarini amalga oshirishda tabiatni o'rganish, u bilan har qanday aloqa bolalarning xotirasida chuqur iz qoldiradigan shunday uslubiy vositalar va texnikalarning zaruriy to'plami, albatta, hissiyot va ongga ta'sir qiladi. O'yinlar, viktorinalar, ekskursiyalar, xalq belgilari, ekologik tadqiqotlar aynan shu ta'sirga ega va shuning uchun ular boshlang'ich maktab o'quvchilari orasida ekologik madaniyatni samarali shakllantirishning muhim sharti hisoblanadi.

Ekologik ta'limning muvaffaqiyati ko'pgina pedagogik talablarni hisobga olishga bog'liq. Psixologlarning ta'kidlashicha, hayotlarining turli bosqichlarida maktab

o'quvchilari narsalarni boshqacha tushunishadi va idrok etadilar. Har bir bola shaxsini shakllantirishda, psixologik xususiyatlarini o'rganish va individual yondashuvni talab qiladi. Shu sababli ekologik ta'lim va o'quvchilarni tarbiyasida ijobiy natijalarga erishish uchun yoshni ham, individual xususiyatlarni ham, xarakter xususiyatlarini, maktabga bo'lgan munosabatni, har bir o'quvchining ehtiyoj va qobiliyatlarini hisobga olish kerak. Ekologik ta'limning pedagogik sharoitlarini o'rganish ilmiy manbalardan olingan nazariy ma'lumotlar bilan tanishish, ilg'or pedagogik tajriba va shaxsiy ish tajribasi asosida olib boriladi.

Bular, xususan, quyidagi talablardir:

1. Tarmoqlararo aloqalardan foydalangan holda tabiatni o'rganishga kompleks yondashuv.
2. Maktab o'quvchilarining yoshga bog'liq, individual-psixologik xususiyatlarini hisobga olish.
3. O'quv va ijtimoiy foydali ish jarayonida o'quvchilarning o'z atrofidagi tabiiy muhitni muhofaza qilish va yaxshilash bo'yicha to'g'ridan-to'g'ri faoliyatini tashkil qilish.
4. Ekologik ta'limning maqbul me'yorlari, usullari va texnikasini tanlash.

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich maktab o'quvchilarining ekologik ta'limi bir qator o'ziga xos xususiyatlarga ega va uning rivojlanishi bir qator pedagogik talablarga javob berishi kerak. Maktab o'quvchilarining ekologik ta'limiga qo'yiladigan pedagogik talablar asosida tizimli ekologik madaniyatni shakllantirish zarur.

Foydalanilgan Adabiyotlar

1. Mirziyayev Sh.M Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'yat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz.-Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2017.
2. Musurmonova O. Yuqori sinf o'quvchilari ma'naviyat madaniyat rivojlantirishning pedagogic asoslari: Dis. ...ped. Fan. d-ri.-Toshkent, 1993.
3. Jo'rayev A.J. Tarbiyaviy darslarni o'tish. Toshkent.: O'qituvchi. 1994.
4. Popov G.X. O'quvchining shaxsiy ishini tashkil etish. Toshkent.: O'qituvchi. 1992.